

ВСТУП

Викладання драми є одним із найскладніших завдань, з яким стикається викладач літератури у своїй практиці: написані для виконання на сцені, п'єси подаються студентам у вигляді надрукованих творів, тоді як відомо, яких значних трансформацій зазнають змісти драматургічних текстів під час постановок. На жаль, переважна більшість українських студентів практично позбавлена доступу до театральних залів, у яких вони могли б відчувати на собі магію вистави, що народжується на основі мистецтва словесного. Навіть студенти столичних університетів і великих міст, де є театри, не завжди мають таку можливість, адже репертуарна політика часто-густо не передбачає включення п'єс, без яких неможливо уявити собі розвиток світової драматургії. Немає сенсу говорити, що наслідки такої ситуації фатальні, оскільки вміння і навички сприймати драматургічні тексти й мову театральних вистав є невід'ємною частиною загальної культури, яку важко формувати. Цій проблемі українські університети та школи приділяють недостатню увагу.

Посібник, який пропонується увазі студентів філологічних факультетів і викладачів літератури, має на меті ліквідувати «драматургічно-театральне невігластво» шляхом використання аудіо- і відеоматеріалів, які стали доступними завдяки Інтернету. Автор прекрасно усвідомлює, що відеозапис (причому далеко не завжди якісний) не може бути заміником вистави, але те, на що може натрапити людина у всесвітній мережі, не виходячи з дому, теж має значну естетичну й пізнавальну цінність. Принаймні аудіо- і відеофайли із записами вистав можуть допомогти в навчанні студентів розумінню драматургічного тексту і в такий спосіб ввести їх до глядацької зали.

Усвідомлення, що в центрі уваги викладача має бути постійний діалог між драматургічним текстом і його театральним перевтіленням, визначає структуру посібника. Для детального розгляду обрано тексти найвідоміших п'єс періоду «нової драми» кінця XIX – початку XX ст., які є обов'язковими для вивчення практично у всіх школах та університетах України: «Ляльковий дім» Г. Ібсена, «Пігмаліон» Д. Б. Шоу, «Синій птах» М. Метерлінка та «Вишневий сад» А. Чехова. Посібник містить як історико-літературні матеріали (нариси творчості, екскурси в «теорію драми»), так і уривки з п'єс для аналітичного читання, які студенти мають змогу коментувати під час практичних (семінарських) занять. Готуючись до лекцій і семінарів, студенти

мають не тільки читати п'єси, а й дивитися їхні театральні й кіноверсії. Посилання на них вони можуть знайти після відповідних розділів і підрозділів посібника. Аудіо- і відеоматеріали дібрані так, щоб надати студентам уявлення про розмаїття прочитання того самого тексту кількома творцями, чії художні завдання й естетичні погляди можуть бути принципово розбіжними. Причому викладач повинен пам'ятати, що неприпустимою є підміна читання п'єси переглядом, і навпаки, а головним є безкінечний процес смислового збагачення слова в театральних та екранних мистецтвах і технологіях.

Цикл лекцій і семінарських занять з «нової драми» кінця XIX – початку XX ст. є частиною курсу «Історія зарубіжної літератури XIX ст.», що викладається в Чорноморському державному університеті імені Петра Могили (див. робочу програму курсу в додатку). Через те, що кількість аудиторних годин обмежена (6 годин лекцій і 6 годин практичних занять), великого значення набуває самостійна робота студентів: постановки п'єс і фільми, зняті на їхній основі, неможливо подивитися в класі, це можна робити тільки вдома у вільний від занять час. Матеріали для читання, прослуховування і перегляду дібрані таким чином, щоб їх можна було знайти, не отримуючи спеціальних дозволів.